

בשבילי הפרשה

ישיבת מיר ירושלים

גיליון שבועי לתלמידי, בוגרי וידידי ישיבת מיר

פרשת ניצבים וילך, תשפ"ד

619

זמני כניסת השבת

Baltimore, MD - 6:36	Minneapolis, MN - 6:41
Brooklyn, NY - 6:25	Miami, FL - 6:53
Chicago, IL - 6:18	Monsey, NY - 6:25
Houston, Texas - 6:53	Montreal, Quebec - 6:23
Johannesburg, S. Africa - 5:48	Passaic, NJ - 6:26
Lakewood/Deal, NJ - 6:26	Toronto, Ontario - 6:46
London, UK - 6:31	Yerushalayim - 5:52
Los Angeles, CA - 6:23	Zurich, Switzerland - 6:54

בשבילי הלכה

ע"י הרב הגאון מאיר צבי שפיצר שליט"א
הערות בעניני הלכה. הלכה למעשה יש לשאול לרב

קידוש ה'

כתיב למען ספות הרוה את הצמאה
ע' ב"ק ק"ג על אבידת עכו"ם בדוקא
לא יחזיר דכתיב למען ספות הרוה את
הצמאה. א"כ עושה קידוש ה'.

וכבר כתבנו בפ' כי תצא שבמקום
קידוש ה' משמע בבאר הגולה דחייב
להחזיר. וע' ס' בנימין זאב ת"ט דחייב
וזהו שאמר יעקב לבניו להחזיר הכסף,
אבל כנה"ג קפ"ג בהגב"י נ"ה הביאו
וחולק וכתב דיעקב החזיר מחמת מורא.

ובאמת כתיב בקרא שאמר יעקב תשיבו
בידכם, וצ"ב לשון "בידכם", ופי' הגר"ז
עפ"י הרמב"ם פ"א מגזילה ה"ג דהיתר
להחזיר אבידת עכו"ם רק משום קידוש
ה' והיינו בפרהסיא. (ולכא' די שהגוי
יודע שהחזיר אליו ולא ידעתי מקור
שאחרים יראו כשהוא בדרך להחזיר).
והוא כדעת בנימין זאב הנ"ל.

ובזה פי' הגר"ז מה שאמרו הן כסף
השב באמתחותינו בתחילה השיבוננו
אליך מארץ כנען, ורק משום קידוש ה',
ואיך נגנוב.

וע"ע ח"ס שהוסיף דזהו שאמרו
השיבוננו אליך "מארץ כנען", כי שם יש
להם דין בני' ולא בני נח ואסור להחזיר
אבידה לעכו"ם, וע"כ הסיבה רק משום
קידוש ה'.

העדויות בכס היום את השמים ואת הארץ (ליט)

באימה וביראה רצון קונם – זהו ההכרח של כל
הנבראים. הדומם, הצומח והחי וכו' מוכרחים
להיות מה שהם, לא מצד שאינם יכולים לעשות
ההיפך, שהרי מצינו שעשו אחרת מאשר נאמר
להם, אלא ההכרח שלהם הוא מצד רצונם ית',
בבחינת 'היה בלבי כאש בוערת' (ירמיה כ,ט).
וכמו שמלאכי מעלה נקראים מוכרחים (רמב"ן
בראשית ב,ט), אעפ"י שוודאי יכולים לעשות
להיפך אם ירצו, אבל רצונם הוא 'לעשות רצון
קונם'. רצון זה הוא ה"הכרח" הגדול של הבריאה
ממש כלא יכול בשום אופן לעשות אחרת.

וכמו שאמרו חז"ל (בר"ר ה,ח): ויקרא אלקים
ליבשה ארץ – למה נקרא שמה ארץ, שרצתה
לעשות רצון קונה.

מעתה, מה אלו שנעשו לא לשכר ולא להפסד, –
כי סוף כל סוף אין אצלם שכר ועונש כמו אצל
האדם, ומ"מ אינם עוברים על רצונם ית', אתם
שם זכיתם תקבלו שכר וכו' – כמה "הכרח"
צריך להיות אצל האדם עד שממש לא יוכל
לעשות אחרת בשום אופן.

מרן המשגיח הגאון הרב ירוחם
לייוואיץ זצלה"ה

רש"י: א"ל הקב"ה לישראל הסתכלו בשמים
שבראתי לשמש אתכם שמה שנו את מדתם,
שמה לא עלה גלגל חמה מן המזרח והאיר לכל
העולם וכו', הסתכלו בארץ שבראתי לשמש
אתכם שמה שנתה את מדתה, שמה זרעתם
אותה ולא צמחה וכו', ומה אלו שנעשו לא
לשכר ולא להפסד, אם זוכין אין מקבלין שכר
ואם חוטאים אין מקבלין פורעניות, לא שנו את
מדתם, אתם שאם זכיתם תקבלו שכר ואם
חטאתם תקבלו פורעניות על אחת כמה וכמה.

תמוה, וכי שייך ללמוד מהשמים והארץ שלא
שינו את מדתם, הלא זהו טבעם וההכרח שלהם
מבריאת העולם ואין שינו?

אלא שענין ה"הכרח" בבריאה אינו חוק טבעי
פשוט, שכורעים בהכרח שיצמח וכדו', אלא
ה"הכרח" הוא מצד רצונם ית'. הדבר המוכרח
ורצון ה' אחד הם, כי הוא אמר ויהי הוא צוה
ויעמד'. כל הבריאה ברצון ה' היתה, ורצון
ה' עומד בה תמיד, וכל חפצם של הברואים
הוא להיות כפי רצונם ית', 'יכולם עושים

דברי רבותינו

דברי הימים

ראש השנה במיר

ציטוט מתוך תיאור שכתב שמעון ביקל (כפי הנראה היה עיתונאי במקצועו) שהגיע מברלין למיר
מתחילת חודש אלול עד לאחר הימים הנוראים:

"יום הדין קרב, יש לקבל פני מלכות שמים. מי מסוגל להרגיש עצמו ראוין לכך? ההתלהבות בלימוד
גדלה, השתפכות הנפש בתפילה עולה, ראש השנה יכול לבוא.

בני ישיבת מיר מוכנים, כאשר הם מרגישים עצמם אינם ראויים ואינם מוכנים ליום הדין."

ותלמיד שהוסיף לתאר את רוממות התפילה כתב:

"הבית נרעש מקול כל אמן, ומקול אמן יאה שמייה רבא! והסדר והנקיות היה עד מאד. ובספסל ארוך
אשר כל השנה ישבו שם תשעה תלמידים, היו יושבים בימים אלו שלושה עשר או ארבעה עשר
אנשים. גם הועמדו ספסלים יתירים בימי אלול אל הישיבה, שלא עמדו שם בכל השנה. ומהבל פיהם
של המתפללים, שעמדו דחוקים זה אצל זה היה הבית מלא עבים וחום, עד שמקירות הישיבה נהרו
נהרות של זיעה ורצפת הקרקע היה לת. וסידר המשגיח שיהיה מקום לכל אחד ולא יהיה שום אחד
עומד.

כבוד גדול היה להתפלל לפני התיבה ולעלות בעלייה לתורה. המשגיח עלה לעליית לוי, וראש הישיבה
הגרא"י פינקל היה נוהג את עצמו שלא ליקח שום עליה בראש השנה ויום הכיפורים."

סיפורה הרבנית גינצבורג בתו של מרן המשגיח הגאון הרב יחזקאל לוינשטיין זצלה"ה:

על אף שהיו עוד שלושה בתי כנסת בקרבת מקום לישיבה, הייתה הישיבה זו אשר הרעידה את העיירה
באינטנסיביות של התפילות.

ועוד תיאור תמציתי מאוד על ימים נוראים בישיבה במיר שנשלח לאבא מפי דודן הלומד שם:

"פה במיר הייתה הישיבה מלאה מפה לפה, היו הרבה אורחים. שחרית התפלל מאיר איבניצער
(איבניץ היא עיירה יהודית המרוחקת שלושים ק"מ מוואלה"ן), ומוסף ר' יעקב... הבעל תוקע היה ר'
יוסף שלמה, המנהל של הישיבה קטנה. המקריא היה כל הקולות הראשונים המשגיח שליט"א ושאר
הקולות הרב קלמנוביץ מראקוב, מפני שהמשגיח עמד עוד שמונה עשרה."

יש לציין שהמשגיח הגה"צ רבי ירוחם זצוק"ל היה מאריך בתפילת שמונה עשרה שלו עד אחרי סיום
חזרת הש"ן, וכל תפילת מוסף נמשכה בישיבה כארבע או חמש שעות.

מתוך הספר 'אבא מסלבודקה'

מדת משפט

השלום והברכה לאחי ורעי בוגרי וידידי הישיבה וב"ב שיחיו.

עם פרוס השנה החדשה הנני בזה לברך אתכם, שתזכו אתם וביתכם וכל אשר לכם, להכתב ולהחתם לחיים טובים ולשלום בספרן של צדיקים גמורים. ותזכו לרוב נחת וברכה מכל יוצ"ח, והצלחה בכל מעשה ידיכם ברוחניות ובגשמיות, ושימלא ה' כל משאלות לבכם לטובה, ותראו רק טובה וברכה כל הימים.

עומדים אנו בחודש אלול, ימי הרחמים והסליחות, זוחלים ורועדים מיום הדין, שעוברים לפניו כבני מרון, הקב"ה דן כל יחיד ויחיד על כל מעשה ומחשבה. ובודאי כל אחד מחפש עצות ותחבולות המבוארים בחז"ל בכדי לזכות בדין ובמשפט.

הנה בהבנת בני אדם המושג משפט גורם להאדם פחד ודאגה, שזהו דבר נורא לולי שמוכרח להשפט היה עושה כל טעדי ליפטר ממנו. אולם כשמתבוננים בעומק הענין רואים אנו, שאדרבה ואדרבה ענינו לתכלית המשפט הוא לטובת האדם ולמעלתו.

"והיה עקב תשמעון את המשפטים האלה, ושמר ה' אליך לך את הברית ואת החדש אשר נשבע לאבותיך, ואהבך וברכך והרבך וברך פרי בטןך ופרי אדמתך דגןך ותירושך ויצהרך שגר אלפיך ועשתרות צאנך על האדמה אשר נשבע לאבותיך לתת לך, ברוך תהיה מכל העמים לא יהיה בך עקר ועקרה בבמתך, והסיר ה' ממך כל חולי וכל מדוי מצרים הרעים אשר ידעת לא ישימם בך ונתנם בכל שונאיך" וגו' (דברים ז').

וברש"י שם פירש והיה עקב תשמעון אם המצוות שאדם דש בעקביו תשמעון ישמור לך את הבטחתו. והיינו שכל הברכות שהאריכה בהם התורה"ק יגיעו עבור המצוות הקלות שאדם דש בעקביו, וזהו מאהבת השי"ת את ישראל ברצותו לתת להם ברכה מרובה.

אולם הרמב"ן תמה שהכתוב הזכיר "משפטים", ופירש שאולי יזהיר במשפטים הקלים כדיני ממונות שלא יבזו אותם. הרי בדבריו מעלתה וחשיבותה של המשפט שבעבור זה זוכים לכל הברכות הגדולות והנשגבות המפורשים בפרשה.

עוד ממעלת המשפט מצינו ברבינו יונה (אבות א, א) שפירש הטעם שאמרו הו מתונים בדין כדי להזהיר יותר על הדינים משאר הוראות שהם עיקר גדול בידיעת השי"ת כמו שאמר הנביא (ירמיהו ט') "השכל וידוע אותי כי אני ה' עושה חסד משפט וצדקה בארץ", ואיך יוכל לדעת את ה' והוא הדבר הנמנע, אך בזאת ידענו לעשות דין ומשפט כי ה' עושה את אלה, וזהו שאמר (שם כ"ב) דן דין עני ואביון אז טוב, הלא היא הדעת אותי נאום ה'. וכת' עוד (מיכה ו') ומה ה' דורש ממך כי אם עשות משפט ואהבת חסד וגו'. כי הדינים הם שורש גדול לתורה ומהם נשתת העולם. הרי מבואר לנו גודל מעלת המשפט, ששורש המשפט הוא ידיעת שמו ית'. ובזאת ה' דורש ממך עשות משפט.

גדולה מזאת מצינו דכתי' "שופטים ושוטרים תתן לך בכל שעריך, אשר ה' אלוך נותן לך ושפטו את העם משפט צדק וגו' לא תטה משפט לא תכיר פנים וגו' צדק צדק תרדוף למען תחיה וירשת את הארץ אשר ה' אלוך נותן לך" (דברים ט"ז) וברש"י למען תחיה וירשת, כדאי הוא מינוי הדיינים הכשרים להחיות את ישראל ולהושיבן על אדמתם.

הרי לנו נשגבות הענין, של מינוי דיינים כשרים, שבזה לבד שמקיים המשפט, משפט גמור שלא מכיר פנים ולא מטה המשפט, יש בזה

זכות להחיות את ישראל ולהושיבם על אדמתם. וכ"ז משום אהבת המשפט, כדכתי' כי אני ה' אוהב משפט (ישעיה ס"א).

ובאמת משפט הוא אחד ממידותיו של הקב"ה, מידה כשאר המידות חסד ואמת. ויסוד המידה של משפט הוא בירור הדברים ליבונם וזיכוכם, וכמו שמצינו בחושן המשפט דכתי' "ונשא אהרן את משפט בני ישראל על ליבו" (שמות כ"ח, ל') וברש"י פירש דבר שהם נשפטים ונכוחים על ידו אם לעשות הדבר או לא לעשות הדבר. והיינו בירור הדבר וההכרעה ברורה בו זהו מהות המשפט. וכן כתיב במשכן "כמשפטו אשר הראית בהר" (שם כו, ל) פירושו בכל הדקדוק והבירור עד כחוט השערה זהו "כמשפטו", וע"ז הדרך כתי' "ושפטו העדה והצילו העדה" (במדבר לה) ובגמ' למדו מזה דרישה וחקירה. והיינו שמשפט מהותו ותכליתו בירור וליבון הדברים באופן מוחלט. זהו ההקדמה להבנת ענין מעלת המשפט בישראל.

והנה כפי עצת יתרו למשה רבינו ע"ה למנות שרי אלפים שרי מאות שרי חמישים ושרי עשרות, אמרו בגמ' (סנהדרין יח.) שהיו שם שבעים ושמונת אלפים ושש מאות דיינים. ותמה בזה אדמו"ר זצ"ל מדוע הוצרכו לכך כך הרבה שופטים, שופט לכל עשרה בני אדם, ועוד לדור המדבר, דור דעה. האם הדיין בההיא זימנא היה לו תפקיד אחר מזמנינו.

והביא מהמדרש (ויק"ר כז, א) באלכסנדר מוקדון שהלך במדינתו לראות בתהלוכות בני אדם. שהרי הוא מלך המושל בעולם, וחפץ לראות איך מתנהל העולם. והנה הגיע לבית דין והגיעו ב' בנ"א אל השופט, והנידון ביניהם היה שא' קנה עץ מחבירו וחרפ סביבות העץ ומצא מטמון, וטען הלוקח אני קניתי עץ לא קניתי מטמון, וא"כ רוצה להחזיר המטמון למוכר. אולם המוכר מסרב לקבל המטמון וטוען לא ידעתי מעולם על קיום המטמון, מכרתי לך עץ, קניתי העץ קניתי המטמון, לי אין שייכות למטמון. שאלם השופט יש לך בן וענה שיש לו בן, יש לך בת וענה שיש לו בת, וא"כ אמר להם השופט שיתחתנו הבן והבת ויהיה המטמון עבורם. אלכסנדר מוקדון תמה מאד, שאלו השופט האם לא דנתי טוב, איך היו דנים אצלכם. ענה לו אצלינו היה שופט מסיר ראשו של זה וראשו של זה ולוקח המטמון לבית המלך.

הרי לנו החילוק העצום בין הנהגת ישראל לאומות העולם, אצל האומות בא כל אחד למשפט עם טענת כולה שלי, אבל בכלל ישראל אדרבה ואדרבה כ"א מגיע למשפט בשאלה של חו"מ האם אין הממון של חברי, אינו חפץ בממון שאינו ברור לגמרי שהוא שלו, ובכזו הנהגה זקוקים המה לשופטים רבים, בכל מעשה ומעשה שמתעוררת שאלה האם אכן הממון שלי, אין מגיעים המה למשפט רק כשיש ריב ומדון ובלית ברירה מוכרחים להכרעת השופט, אלא על כל מעשה שצריך בירור ההלכה כבר מגיעים למשפט. זהו משפט אצל ישראל בירור וזיכוכ הדברים בתכלית.

ובאמת אומות העולם מופקעים המה ממידת המשפט, והיינו דכתי' (תהלים קמז) "לא עשה כן לכל גוי ומשפטים בל ידעום", אצלם החוקים והמשפטים הוא רק בשביל שמירת הסדר והמשטר, אין בהם המידה של אהבת משפט, שהעולם יהיה מתוקן בהירותו ובישורתו. זהו המידה של משפט, של משפטי הממון, הכרעת וביורר הבעלות של הממון אם שלו או של זולתו. ובכלל ישראל אהבת הבירור והמשפט גדולה מאהבת הממון.

ובאמת שכן היא המידה במשפט על חטאים ועוונות, כלל ישראל אוהבים משפט, אין תכלית המשפט לתת להאדם נקמה ועונש

אליו, ליישר דרכיו, ובזה נשרש חטאו, שאינו נוהג במנהג ישראל שטבוע בהם מידת משפט, להצדיק את הדין ולומר חטאנו, אהבת המשפט אהבת בירור הענין להחזיר עצמו למצב של ישראל.

עד כדי כך החילוק בין כלל ישראל לאומות העולם מצינו ברש"י עה"פ ויתן לך אלוקים מטל השמים ומשמני הארץ וגו' (בראשית כ"ז) שתמה והלא התוה"ק מביאה ברכה מרובה שמגיעה מרחמים וחסד מהשי"ת, ומדוע נקטה תורה אלוקים שזהו ממידת דין ומשפט. והביא שפירשו שהמידת אלוקים זהו בדין אם ראוי לך יתן לך ואם לאו לא יתן לך, אבל לעשו אמר משמני הארץ יהיה מושבך בין צדיק בין רשע יתן לך. וממנו למד שלמה המלך כשעשה הבית סידר תפילתו ישראל שהוא בעל אמונה ומצדיק עליו את הדין לא יקרא עליך תגר לפיכך ונתת לאיש כדרכו אשר תדע את לבבו, אבל נכרי מחוסר אמונה לפיכך אמר ואתה תשמע השמים וכו' ועשית ככל אשר יקרא אליך הנכרי בין ראוי בין שאינו ראוי תן לו שלא יקרא עליך תגר.

נורא למתבונן, באומות העולם יתן הקב"ה ככל אשר יקרא אליך בין ראוי לו ובין אינו ראוי לו, אבל בישראל מתקיימת מידת משפט, אם ראוי יתן לו, ואם לאו לא יתן לו. וזהו רחמים וחמלה להביא את האדם לתכליתו לישרותו. וכלל ישראל הרי הם אוהבי משפט, חפצים המה במידה זו בבירור כל המעשים להיות נקיים ומזוככים.

בהכרת החטא זוכה הוא במשפט, וכמו שמצינו בגמ' (מכות כג.) בענין חייבי מלקיות שדרשו ז"ל ונקלה אחיך לעיניך כשלקה הרי הוא כאחיק. והיינו שאחר שלקה כבר נזדכך לגמרי מן החטא והרי הוא כאחיק. והלא במנהג אוה"ע אינו כן, שאם יתפסו גנב בגניבתו וילקוהו בעונשו, עדיין יסאר בו רושם מעשיו, לא יקבלוהו כאדם ישר והגון, אבל בעונש של הקב"ה כאשר הגיע לתכלית העונש, הכרת החטא, חזר להבין ולהשכיל הריחוק מן החטא, לחיות במצב של ישראל כמו קודם החטא, אזי הרי הוא כאחיק. עד כדי כך שלמדו ז"ל (שם) שחייבי כריתות שלקו נפטרו מן הכרת. ולכאורה זהו תימה, והלא אותו אדם נתחייב בעונש של כרת, ומה מועיל שקיבל מלקות. אכן בזאת מבואר סוד המשפט, אין העונש נקמה על חטאו, אלא רק היכי תימצי להביאו לידי ישרות וברירות המעשה, ורחמים וחמלה מהשי"ת להחזיר לאדם את ישרותו.

ובזה נתבע הענין בלימוד המוסר, לברר כל מעשיו והנהגותיו בירור גמור, ובכך שמצדיק עליו את הדין ומרשיע את עצמו מסיר מעליו חרון אף, וחוסך מעצמו צער וגיהנום.

וביהודה מצינו שזכה לכל מלכותו, לנצח נצחים, מפני שהיה מודה על האמת שאמר צדקה ממני (בראשית לח) וכדכתי' (שם מט, ח) "יהודה אתה יודוך אחיק" ובאונקלוס תרגם "יהודה את אודית ולא בהיתתא" והיינו שזכה רק מחמת ההודאה. וכ"ז מסוד מעלת המשפט, שהקב"ה אוהב משפט, שזהו בירור המעשה לגמרי, ומצדיק עליו את הדין.

ולדידן, צריכים אנו לשוב ולשמוח שהקב"ה עושה אותנו משפט, ממידת טובו ית' מחמלה ורחמים לישראל הקב"ה חפץ לקרב אותנו אליו, להעמיד אותנו בדרך הישרה, ובמידת משפט מגיע הביורור הגמור והישרות להאדם.

החטאים הם קלקול הישרות, החטאים בכוחם להוליד גנאי בנפשו של אדם וכמש"כ הרמב"ן עה"פ נפש כי תחטא בשגגה (ויקרא ד), ואפילו חטא בשוגג יש בו פגם בעצמותו של האדם. ובזה נתבאר יסוד הקרבנות שירגיש בנפשו כאילו שוחטים את האדם וזורקים את דמו ומקריבים ושורפים את אבריו, וזהו כפרה להאדם, מביא את האדם להכרה וידיעה בעומק החטא, ובזאת זוכה לקיום המשפט.

כמנהג אומות האולם, אלא להעמידו על הדרך הישר, ולהשיבו אל ה'.

שהרי האדם מצד בריאתו הריהו ישר, האבות הקדו' קיימו את כל התורה, ומהיכן ידעו את המעשה אשר יעשון והלא עדיין לא ניתנה תורה, ועל כרחק ידעו מכת הישרות, שהלא ספר בראשית נקרא ספר הישר. וכבר נודעו ד' הרמב"ן בפרשת נח שדור המבול נגמר דינם על הגזל וכדכתי' ומלאה הארץ חמס, וביאר שגזל הרי"ז דבר שכלי, ולכן נתבעו ע"ז כל כך. עיקר התביעה על דור המבול וכן על אנשי סדום אינה על המעשים, אלא על הישרות, כאשר הישרות אינה קיימת אצל האדם אזי מגיע לכאלו מעשים שפלים ונבזים.

חטא במהותו הרי הוא סתירה לישרות, האלוקים עשה את האדם ישר והמה בקשו חשבונות רבים, המציאות הטבעית שהקב"ה ברא את האדם הוא במידה של ישרות. ולכן מוכרח הוא למשפט להשיבו אל הישרות.

וביותר שאין מוכרח שהאדם יגיע למצב של עונש, למצב של יסורים, אלא בהכרת החטא, שבזה שהבין והשכיל לידע את עומק החטא, את סטייתו מדרך הישר, בזה לבד זכה בדין, שכבר נתקיימה תכלית המשפט. וכמו שאדמו"ר זצ"ל היה אומר שסוד המשפט אצל ישראל שהוא מרשיע את עצמו, יודע לתבוע מעצמו ולדון את מעשיו אם עשה כהוגן, ואם לאו לשוב בתשובה שלימה. וביאר שזהו ענין מודה בקנס שבגמ' (ב"ק סד:) 'לפי' מקרא אשר ירשיעון אלוקים פרט למרשיע את עצמו, שאין הכוונה שעושה עצמו רשע, אלא המכוון שמצדיק עליו את הדין ואומר רשע אני, נעשה דין על עצמו. מידת מרשיע את עצמו היינו שמברר לעצמו את הדין, מביא את עצמו להכרה של חטא. זאת מהות המעלה והתכלית במשפט, להביא את האדם להכרה של החטא.

ומיסוד הענין מצינו ברבינו יונה בשע"ת (שער ב, ב) בענין דרכי התשובה שכתב וז"ל הדרך האחד כאשר תמצאנה את האיש צרות ישוב אל ליבו ויאמר אין זה כי אם דרכי ומעלליו אשר עשו אלה לו, וחטאיו עוללו לנפשו, כענין שנא' ואמר ביום ההוא הלא כי אין אלוקי בקרבי מצאוני הרעות האלה. ובזאת הורה לנו הרבינו יונה שכאשר באים צרות ויסורים על האדם, צריך האדם להצדיק עליו את הדין, לדון ולשפוט את עצמו, שהגיעו אליו מחמת חטאיו ועוונותיו.

והוסיף הרבינו יונה בדבריו "ותראה במנהג בשר ודם כי יחטא איש לאיש, ובעת צרתו יתחרט ויכנע אליו מפני שהוא צריך לעזרתו, תהיה החרטה הזאת גרועה בעיני חביריו, כענין שאמר יפתח ומדוע באתם אלי עתה כאשר צר לכם, ומחסדי השי"ת שהוא מקבל תשובה מתוך צרה ותהי לרצון לפניו, ויאהב נדבה מן החוטא בשובו אליו ביום תוכחה ומקרב צרה".

הרי גילה לנו הרבינו יונה שהשי"ת אוהב תשובה מתוך צרה, ושורש הענין בהיות ואין המשפט בבחינת עונש ונקמה, אלא לצרף ולזכך את האדם, להחזיר את האדם למצב של ישרות, וא"כ אפילו מחמת צרה אם הגיע להכרה של החטא, שוב נתקיים בו תכלית המשפט כאשר נתבאר.

ובאמת שהרבינו יונה האריך שם בדבריו "ואם לא יבא ולא יתבונן כי התלאות מצאוהו מפני חטאיו, אך יאמר כאשר אמרו הפלשתים כי לא ידו נגעה בנו מקרה הוא היה לנו, בזאת יהיה הקצף עליו מלפני ה', ויגדל עוון הכת הזאת מחטאת הכת הראשונה וכו', ואם בזאת לא תשבעו לי והלכתם עימי בקרי והלכתי עמכם בחמת קרי".

עומק התביעה באדם זה אינו על עצם מעשה החטא, אלא שאין מתעורר להבין את חטאו, אינו משכיל לידע שהקב"ה מעוררו לשוב

Below is an English adaptation of this weeks' Parsha Preview which can be heard live every Wednesday at 2:15 PM

Elevation in Elul

Harav Hagaon Moshe Aharon Friedman Shlita

We are now in the transition period of the days of Elul, which are yemei rachamim leading into Rosh Hashanah, Yom Kippur, and the Aseres Yemei Teshuvah. Altogether, this time of year comprises 40 days, corresponding to the 40 days when Moshe Rabbeinu ascended to Shamayim the third time to bring down the second luchos.

While this is essentially a forty-day period, if a person is a tzaddik, then already during the 30 days of Elul he is able to perfect himself and reach the level he is meant to attain. But Hashem, in His chessed, granted us 40 days from Rosh Hashanah all the way to Yom Kippur, and, as we know, the process actually continues through Hoshana Rabbah, for a total of 52 days.

These various time periods are alluded to in Parshiyos Nitzavim, Vayelech, and Haazinu, which contain 40, 30, and 52 pesukim, respectively.

While using the full time allotment is legitimate, a person certainly should not procrastinate. Nevertheless, the sefarim says that maybe, maybe, on Zos Chanukah there's still a way to chap arain a tikkun. There are 122 days all the way from Rosh Chodesh Elul until Zos Chanukah, and if you add 30,40, and 52, it equals 122. But a person should not push it off until then. In fact, Parshas Ki Savo, with its tochachah, contains 122 pesukim, and that's not the approach a person should choose. Rather, he should utilize the process of Elul-Rosh Hashanah-Yom Kippur-Hoshana Rabbah, whose roshei teivos are אריה - the lion's roar.

Creating a Proper Korban

The Gemara says that Rosh Chodesh Elul is Rosh Hashanah for maaser beheimah, and the sefarim see this as an indication that on Rosh Chodesh Elul, a person is still on the level of a beheimah. When we reach the first of Tishrei, the Rosh Hashanah for people, we are already on the level of a human, and on Yom Kippur we can practically reach the level of a malach. A remez to this idea can be found in the shared gematria (52) of בהמה, בן (in the term ben adam, meaning a human), and אליו, who was a malach. The process of these heilige days involves moving from the level of

a beheimah to a ben adam to a malach.

We start blowing shofar already from Rosh Chodesh Elul, and the Sephardim start saying Selichos from then as well. The minhag of Ashkenazim is to start Selichos on the Motzaei Shabbos prior to Rosh Hashanah, assuming that there are at least four days before Rosh Hashanah, so if Rosh Hashanah falls on Monday or Tuesday (it can't fall on Sunday) then we start saying Selichos the week before.

The Levush notes that the phrase אַתֶּם נִצְבִּים לַעֲמוּד לְסִלְיֹחוֹת has the same gematria as Selichos. On Motzaei Shabbos Parshas Nitzavim, we stand before Hashem as we say Selichos. Why do we need a minimum of four days? He explains that these days correspond to the four days of bikur (inspection) required before bringing a korban. What is the korban? Klal Yisrael! A Yid offers himself to come close to Hashem, and before doing that, he requires inspection.

The Gemara, in Gittin, teaches that there are certain blemishes that are considered mumin only for korbanos brought by Yidden, such as דוקין שבעין or ניב שפתיים. We could suggest that these allude to shemiras ha'einayim and shemiras halashon; go explain that to a non-Jew. Even in these matters, we have to conduct a four-day inspection to check where we are holding.

Why do we always start on a Motzaei Shabbos? Perhaps it is because on Shabbos, a person is above cheit and inherently removed from cheit. Indeed, on Shabbos we do not offer a sa'ir as a korban chatas, as we do on Yom Tov. After experiencing Shabbos, which is disconnected from cheit, a person is able to look back at himself and see where he's holding and he needs to perform a tikkun. At that time, he can start doing the bikur and preparing himself.

Obviously, the main preparation involves the heart, which is what Hashem desires: רחמנא ליבא בעי. After each parshah in the Torah there is a remez to the number of pesukim in that parshah, and the remez for Nitzavim, which contains 40 pesukim, is the word לָבַו. At first glance, we might associate

Below is an English adaptation of this weeks' Parsha Preview which can be heard live every Wednesday at 2:15 PM

this with the mention of this word in the parshah, in the passuk of פֶּן יֵשׁ בְּכֶם אִישׁ אוֹ אִשָּׁה אוֹ מִשְׁפָּחָה אוֹ לְבָבוֹ פִּנָּה הַיּוֹם מֵעַם ה' שָׁבַט אֲשֶׁר לָבָו פִּנָּה הַיּוֹם מֵעַם ה' but it is hard to say that the parshah's remez alludes to the person whose heart turns away from Hashem. Perhaps it is an allusion to the phrase in the parshah לְשֹׁמֵעַ לְבָבוֹ לְבָבוֹ וְלִדְבָרָהּ בּוֹ, whose roshei teivos are לְבָבוֹ; we have to work on heeding Hashem's voice and come close to Him.

One of the many allusions in the Torah to the month of Elul is the phrase אֶת לְבַבְךָ וְאֶת לְבָב, whose roshei teivos spell אלול. The final letters of these words also have significance, though, as they spell תִּכְתָּב - you should be written, implying that if you utilize Elul properly and work on אֶת לְבַבְךָ וְאֶת לְבָב, then you'll be zocheh to be inscribed for a good year.

Another remez to Elul, which the Mishnah Berurah cites from the Shelah, is אֲנִי לְדוּדֵי וְדוּדֵי לִי, whose roshei teivos spell אלול as well. The sofei teivos of this phrase are all yud, adding up to 40, which conveys that during these 40 days a person should work on אֲנִי לְדוּדֵי וְדוּדֵי לִי.

No Mevarchim... Or Is There?

There is no Shabbos Mevarchim before Rosh Hashanah, although we actually say the nusach of the tefillah of Bircas Hachodesh in Tashlich. Perhaps the reason we don't have Shabbos Mevarchim is because the Yom Tov celebrated on the first of this month is hidden: תִּקְעוּ בַחֲדָשׁ שׁוֹפָר בַּכֶּסֶף לַיּוֹם חֲגִינוּ.

We can also explain, however, that the reason there is no Shabbos Mevarchim is that during the cycle of the year, each month heralds in the next, so that toward the end of the previous month, the coming month can be ushered in - whereas Rosh Hashanah is the start of a new year, a clean slate that is not connected to the year before. The person is starting again, fresh.

I saw another possible explanation brought down, however. On Shabbos Mevarchim, Klal Yisrael is requesting a berachah from Hashem for the coming month, but on Shabbos Mevarchim of Chodesh Tishrei - of Rosh Hashanah - the Eibishter Himself gives the berachah, and that is אַתֶּם נִצְבִים הַיּוֹם ה' אֶלְקֵיכֶם. This is the berachah that Klal

Yisrael received after the tochachah, to placate them after they had heard the klalos.

What, indeed, is the zechus of אַתֶּם נִצְבִים הַיּוֹם ה' אֶלְקֵיכֶם? We could identify a deeper meaning in each of these words.

The word אַתֶּם is roshei teivos of the phrase (Chavakuk 2:11) אָבֶן מְקִיר תִּזְעַק - even a stone has to scream out. This word means: Take it seriously! These are serious days!

How could Moshe placate Klal Yisrael after hearing the terrible tochachah? R' Elyah Lopian cites Rashi's statement that their faces turned green from hearing all the curses. Ah, Moshe was saying, so you understood the message - and that means you don't actually have to go through the tochachah, since you already internalized its lessons.

The word נִצְבִים connotes the zechus haTorah, as the passuk says, regarding Mattan Torah, וַיִּתְיַצְבוּ בְּתַתְּחִית הַהָר. What imbued us with the great power to endure all that we would have to undergo was the zechus haTorah.

The word נִצְבִים also calls to mind the zechus avos, as its gematria is 192, which is equal to the combined gematria of the phrase בְּכָל מַכְל כָּל, which alludes to the zechus avos. What will help us "stand" (i.e., endure) - נִצְבִים - is the zechus avos.

The next word, הַיּוֹם, alludes to Rosh Hashanah, as the Zohar teaches. The word נִצְבִים connotes the zechus of the tzibbur and its achdus. Perhaps for a yachid the Yom Hadin is frightening, but if we stand together as a rabbin, we are guaranteed that Hashem will perform a miracle for us - עוֹשֶׂה נִס. This is implied, as well, in the name "Yom Teruah," which can be understood as a reference to רעות, friendship.

Once we take it seriously, and we have the zechus haTorah and zechus avos, and are b'achdus on the day of Rosh Hashanah, we can come לְפָנֵי ה' אֶלְקֵיכֶם, utterly negating ourselves before the Ribbono Shel Olam and realizing that אין עוד מלבדו - there's nothing else, just אֶחָת שְׁאֵלָתִי מֵאֵת ה' - our desire for kirvas Hashem. In that zechus we should be zocheh to a kesivah v'chasimah tovah.